

Відгук

офіційного опонента доктора економічних наук, професора Захарченка Віталія Івановича на дисертаційну роботу Добрянської Мар'яни Володимирівни на тему: «Інвестиційне забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств», яка представлена на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.04- економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

Актуальність теми дисертаційної роботи та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Економічні перетворення в машинобудуванні України вимагають змін у системі інвестування технологічного оновлення машинобудівних підприємств. У сучасних умовах є недостатньо інвестиційних ресурсів, які спрямовуються на інноваційну діяльність, розвиток технічної і організаційної бази машинобудівної промисловості. Також спостерігається істотний розрив між попитом і пропозицією на ці ресурси. Затяжна криза в економічній сфері стримує вітчизняних та іноземних інвесторів від вкладання коштів у машинобудівне виробництво, де високий ступінь ризику.

Випуск вітчизняної техніки істотно зменшився, знизилася її якість. Машинобудівні товаровиробники все частіше ввозять зарубіжну нову та вживану техніку, що істотно впливає на форми організації та структуру технічного сервісу. В цих умовах особливого значення набуває інвестування технологічного оновлення машинобудівного виробництва на основі науково обґрунтованої і збалансованої інвестиційної політики та належного інженерно-технічного забезпечення.

Подальшого дослідження потребують питання обґрунтування ефективної інвестиційної політики щодо технологічного оновлення машинобудівних підприємств. Значимість проблеми інвестування

технологічного оновлення підприємств машинобудівної промисловості й необхідність поліпшення якісного стану машинного парку та розробки інвестиційної стратегії підприємств вказують на важливість дослідження.

Враховуючи те, що представлена дисертаційна робота присвячена удосконаленню існуючих і розробленню нових теоретичних і методико-прикладних положень щодо інвестиційного забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств слід визнати її актуальність.

Результати наукового дослідження характеризуються значною прикладною цінністю, що підтверджено їх зв'язком із науково-дослідною роботою кафедри фінансів Національного університету «Львівська політехніка» «Проблеми управління процесами капіталізації в умовах інноваційного розвитку машинобудівних підприємств» (номер державної реєстрації 0112U000799, акт впровадження від 30.09.2015 р).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їх достовірність

Отримані автором наукові результати та висновки дисертаційної роботи характеризуються високим рівнем обґрунтованості і достовірності, що забезпечено використанням загальновідомих сучасних методів наукових досліджень. Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань в роботі використовувались такі методи: теоретичного узагальнення, порівняння, систематизації (розд. 1, підр. 1.1-1.3.); анкетування, індексний метод, кластерний аналіз (розд. 2, підр. 2.1.-2.3); індукції та дедукції, моделювання, експоненціального згладжування (розд. 3, підр. 3.1-3.3). Про високий рівень обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційної роботи свідчить їх апробація на шести конференціях. Дисертаційна робота Добрянської Мар'яни Володимирівни є завершеною науковою працею. Здобувач вдало аргументувала та переконливо довела вірність провідної ідеї, суть якої зводиться до необхідності інвестиційного забезпечення технологічного оновлення

машинобудівних підприємств. Зміст дисертаційної роботи відповідає поставленій меті та доводить логічність наукового дослідження.

Наукові положення, висновки і рекомендації, представлені в роботі, достатньо обґрунтовані і підтверджуються результатами аналізу значної кількості наукових праць та інформації щодо діяльності вітчизняних підприємств.

Ознайомлення із змістом дисертаційної роботи дозволяє стверджувати, що дисертація відповідає назві теми, виклад матеріалу є логічним і завершеним, та відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Структура і кількість опрацьованих літературних джерел свідчить про глибину проведеного дослідження, автор посилається на класичні та сучасні праці відомих фахівців і пропонує власне бачення відповідних економічних явищ та процесів.

Ознайомлення з науковими положеннями, висновками і пропозиціями дисертаційної роботи Добрянської М.В. дає змогу прослідкувати точність формулювань, дотримання технічних вимог, значну увагу до деталей. Позитивне враження викликає ґрунтовно проаналізована класифікація видів технологічного оновлення та коректно побудована послідовність етапів вибору форм технологічного оновлення підприємства (стор.15-21). Системно та логічно конкретизовано ті аспекти фаз виконання проектів інвестиційного забезпечення технологічного оновлення підприємства, виконання яких є проблематичним через недостатній рівень розробки науково-обґрунтованого методичного інструментарію (стор. 38-39 дисертації). Автором вдало виділено принципи інвестиційного забезпечення технологічного оновлення підприємств, а саме: інноваційності технологічного обладнання, забезпечення покращення якісно-продуктивних характеристик нового технологічного обладнання, диверсифікованості джерел і методів залучення інвестицій, перманентності моніторингу стану внутрішнього і зовнішнього

середовищ підприємства-реципієнта, узгодженості цілей у системі управління підприємством-реципієнтом, забезпечення зростання рівня інформатизації процесів управління технологічними процесами на підприємстві-реципієнті (с.49-50). Достатньо формалізованим є запропонований метод ідентифікування потреб підприємства в інвестиціях, необхідних для технологічного оновлення виробництва, який базується на прогнозуванні собівартості, цін і попиту на продукцію, виготовлену у результаті технологічного оновлення підприємства, а також вартості акумулювання інвестиційних ресурсів із урахуванням зміни рівня інфляції (с.62-69). Очевидно, що запропонована класифікація факторів дозволить підвищити ретельність обробки управлінської інформації, яка використовується під час розроблення рішень, пов'язаних із інвестиційним забезпеченням технологічного оновлення підприємств (с.86-90). Дисертант на підставі застосування кластерного аналізу в повній мірі довела, що фактори, які впливають на інвестиційне забезпечення технологічного оновлення підприємств є взаємопов'язаними, тобто утворюють цілісну деревоподібну структуру, яка вказує на те, що зміни, які відбуваються хоча б з одним із факторів призведуть до змін усіх інших факторів (с.104-116). Автор критично проаналізувала існуючі методичні підходи щодо моделювання варіантів інвестиційного забезпечення технологічного оновлення підприємств та виявила їх недоліки. На цій основі було запропоновано методичний підхід, який дозволив розв'язати виявлені проблеми за допомогою формалізації інвестиційного забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств (с.120-132). Особливим і корисним для економічної науки є запропонований метод оцінювання інвестиційних ризиків, який дозволяє ідентифікувати ризик як абсолютну величину можливих витрат підприємства від настання небажаних подій, що виражається у грошових одиницях (с.134-139, 147-151). Доцільним на етапі бізнес-планування є прогнозний метод

експоненціального згладжування, що дозволяє оцінювати вплив фактору часу на динаміку показників, які дозволяють встановити інвестиційну оптимальність технологічного оновлення підприємства. На основі емпіричних даних дисертант аргументує, що метод експоненціального згладжування забезпечує більш точні прогнози в результаті використання квадратичного рівняння у зіставленні із лінійним (с. 153-167).

Отже, для досягнення бажаного рівня інвестиційного забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств слід забезпечити комплексне інвестування підприємств, а провідне значення надати інвестиційним проектам. Дисертація написана грамотно, стиль викладу в ній матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечує легкість і доступність їхнього сприйняття для читача. Робота насичена професійною термінологією, характеризується послідовністю та точністю викладу фактів. Кількість додатків, їх наповненість та структура свідчать про значний обсяг розрахунків, проведених для обґрунтування основних положень дисертації.

Практичне значення результатів дослідження

Ряд положень, обґрунтованих в дисертації, мають практичну цінність. Практичне значення мають метод оцінювання інвестиційного забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств та метод вибору найкращого проекту інвестиційного забезпечення з низки альтернативних. Про прикладний характер наукових розробок дисертанта свідчить їх практичне впровадження у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» за програмами підготовки студентів економічних спеціальностей в процесі викладання дисциплін «Інвестування» (довідка про впровадження № 67-01-21-84 від 07.12.2015р.). Підтвердженням практичного значення отриманих результатів також є їх впровадження у діяльність ПАТ «Концерн-Електрон» (акт впровадження № 001/320-1 від 02.11.2015р.), ПАТ

«Львівський інструментальний завод» (акт впровадження № 210 від 13.09.2016р.).

Основні наукові результати дисертації

Зі змісту дисертаційної роботи та опублікованих автором наукових праць випливає, що основні наукові положення, висновки і пропозиції сформовані дисертантом самостійно, відображають особистий внесок автора. Результатами дисертації Добрянської М.В, які характеризуються науковою новизною, є:

1. Розширення та систематизація видових ознак технологічного оновлення підприємств, яке дає можливість розв'язати проблему неузгодженості рішень різних структурних підрозділів підприємства у частині обґрунтування необхідності, визначення видів, розробки проектів реалізації заходів щодо підвищення якісно-продуктивних характеристик обладнання (с.15-19).

2. Розвинуте поняття «інвестиційне забезпечення технологічного оновлення підприємства» (с.27-28), яке ґрунтується на концепції інтеграції потреб та можливостей підприємства у ресурсах, необхідних для реалізації проекту технологічного оновлення, а також дає можливість розширити область дослідження причинно-наслідкових зв'язків між потенціалом інвестиційного проекту та витратами на його розробку та реалізацію.

3. Автором розроблено метод оцінювання інвестиційного забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств, застосування якого дає можливість проводити розрахунки необхідних обсягів інвестицій для реалізації альтернативних проектів на основі ідентифікування потреб підприємства у залученні ресурсів із зовнішніх та внутрішніх джерел, можливостей щодо підвищення конкурентоспроможності продукції та розподілі у часі витрат на реалізацію проекту підвищення якісно-продуктивних характеристик обладнання (с. 62-69).

4. На основі проведеної експертної оцінки автором удосконалено підходи до групування факторів впливу на параметри інвестиційного забезпечення технологічного оновлення підприємств, що дозволило атестувати ранги значимості факторів, встановити відповідність міжфакторних зв'язків та ідентифікувати можливості та загрози машинобудівних підприємств у частині проведення оновлення технологічних процесів за різними їх видами (с. 83-91, 197-203).

5. У роботі удосконалений метод вибору проекту інвестиційного забезпечення технологічного оновлення на основі застосування полівекторного аналізу прийнятності варіанту реалізації проекту інвестиційного забезпечення з переліку альтернативних із врахуванням як кількісних, так і якісних параметрів (с.120-130).

Достовірність досліджень, повнота відображення висновків і пропозицій в опублікованих автором дисертаційних роботах

Дисертація є результатом власних досліджень та самостійною науковою працею здобувача. Усі наукові результати, викладені у дисертації, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній роботі містяться лише ті напрацювання, які становлять особистий внесок здобувача. Наукові положення, висновки та рекомендації, що сформульовані у дисертації є достовірними. Загалом, дисертаційна робота характеризується завершеністю, зміст дисертації відповідає поставленій меті. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації. Основні наукові результати дисертації а також відповідні елементи наукової новизни з достатньою аргументованістю наведено у 13 наукових працях (з них 12 одноосібних), серед них: 6 наукових статей у наукових фахових виданнях України (з них 1 стаття у виданні, яке включене до наукометричних баз даних), 1 стаття у виданні, яке віднесено до міжнародних наукометричних баз даних, а також 6 тез доповідей на науково-практичних конференціях. Загальний обсяг публікацій

становить 3,7 д.а., з яких особисто автору належить 3,5 д.а. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право на публічний захист дисертації.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації

Позитивна оцінка результатів дисертації Добрянської М.В. не заперечує існування певних недоліків та деяких положень, які мають дискусійний характер.

1. В процесі визначення сутності інвестиційного забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств автор звертається до таких понять як «інвестиційна привабливість» і «інвестиційний клімат», які, на думку опонента, потребують більш широкого пояснення через відповідні системи факторів і показників, а може ще і наведення власного їх визначення (с.21-22).

2. У підрозділі 1.2 дисертації доцільно більше уваги приділити розкриттю сутності поняття «інвестиційне забезпечення технологічного оновлення підприємства» з урахуванням функціонування вітчизняних промислових підприємств в умовах п'ятого – сьомого технологічних укладів і навести більш широку класифікацію джерел фінансування самого процесу технологічного оновлення в умовах трансформаційної економіки (с. 27-29).

3. При конкретизації фаз виконання проектів інвестиційного забезпечення технологічного оновлення підприємства (рис. 1.3, с.38) доцільно виділити в окремий блок ліквідаційну фазу проекту.

4. На думку опонента, коли автор у підрозділі 2.1 наводить достатньо обґрунтовану методику оцінки необхідного обсягу інвестицій для технологічного оновлення підприємства, доцільно враховувати такі важливі фактори, як трансфер технологій та залучення у процес технологічного оновлення чистих інвестицій.

5. На с. 107 (рис.2.5) автором дисертації згруповано фактори так, що дев'ять з них об'єднані, а один є окремим фактором. При цьому автор пише

про утворення двох кластерів. Проте, необхідно звернути увагу на те, що кластер є об'єднанням, як мінімум, двох факторів, тому таке твердження потребує додаткових пояснень.

6. При розробці варіантів виконання проектів інвестиційного забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств у підрозділі 3.1 автором наведено аргументовані рисунки (рис.3.1, с.121; рис.3.2, с. 123) для більш глибокого пояснення розробленого методичного забезпечення, в яких варто зробити наголос на зворотні зв'язки з метою більш стійкого функціонування процесу забезпечення досягнення кінцевого результату.

7. У підрозділі 3.2 в процесі аналізу існуючих методів оцінки ризику та розробки своїх пропозицій також необхідно враховувати міжнародний досвід (наприклад методика UNIDO) в процесі формування показників оцінки ризикованості проектів (с.143-144).

В цілому дисертаційна робота та автореферат оцінюються позитивно. Зроблені зауваження не знижують наукового рівня дисертаційної роботи, яка є закінченим дослідженням, що має наукову і практичну цінність, відображує самостійне вирішення важливої для вітчизняної промисловості наукової задачі – вдосконалення процесу інвестиційного забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств.

Висновок про відповідність роботи встановленим вимогам МОН України

Дисертаційна робота Добрянської Мар'яни Володимирівни «Інвестиційне забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств» є завершеною науковою працею. Автореферат дисертації відображає усі наукові положення, що захищаються.

Подана до захисту дисертація написана науковим стилем, матеріал викладений у логічній послідовності, висновки науково обґрунтовані та підтверджуються результатами дослідження. Результати дисертаційної

роботи доповідались автором на науково-практичних конференціях і відображені у його наукових працях.

Тема, зміст, об'єкт та предмет виконаного дослідження відповідають спеціальності, а отримані наукові результати характеризуються новизною та мають практичну цінність.

Дисертація на тему «Інвестиційне забезпечення технологічного оновлення машинобудівних підприємств» є самостійною та завершеною науково-дослідною роботою, яка відповідає вимогам МОН України, які висуваються до робіт на здобуття ступеня кандидата економічних наук, зокрема пунктам 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. №567.

Усе вищевикладене дає можливість зробити висновок про те, що автор дисертаційної роботи Добрянська Мар'яна Володимирівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент,

доктор економічних наук, професор,

професор кафедри менеджменту

зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності

Одеського національного

політехнічного університету

Захарченко В.І.

Підпис засвідчую

Вчений

секретар ОНУ

Шевчук В.І.